

Sivistyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle palveluverkkoselvityksen loppuraportista

Sopeuttamisen tarve ja niukkenevat resurssit

Koulutuspalveluiden oppilasmäärän laskusta johtuen kaupungin kouluihin muodostuu nykyisellä palveluverkolla runsaasti opetustoiminnan järjestämisen näkökulmasta tyhjää tilaa.

Oppilasmäärän vähentyessä kaupungin valtionosuudet supistuvat, ja ilman muutoksia nykyiseen palveluverkkoon, toimitiloihin kohdistuvat kustannukset kohoavat suhteellisesti erittäin korkeiksi, kun koulujen tilojen käyttöaste laskee merkittävästi. Ilman palveluverkkoa koskevia sopeuttamistoimia tästä aiheutuisi merkittäviä leikkaustarpeita varsinaiseen toimintaan, eli opetukseen.

Pedagogiset näkökulmat oppilaiden osalta

Ennakoitavien ja suunniteltavien muutosten tulisi olla lapsilähtöisiä siltä osin, ettei tarpeettomia muutoksia tulisi mahdollisista palveluverkkopäätöksistä johtuen. FCG:n loppuraportin toimenpide-ehdotusten periaatteet mahdollisimman vähäisistä oppilaita koskevista muutoksista sekä oppilaiden siirtämisestä vastaanottaviin kouluihin ryhminä on tärkeää ottaa huomioon toimeenpanosuunnitelmia laadittaessa. Laaja ja tarpeeton oppilaaksioton uusjako palveluverkkouudistuksia tehtäessä olisi haitallinen oppilaiden, perheiden sekä koulujen kannalta, ja aiheuttaisi lisäresurssitarpeita koulunkäynnin ja oppimisen tuelle sekä opiskeluhuollolle.

Kouluissa oppimisen vaikeudet, pitkäjänteisyyden puute ja impulssiivisuus ovat lisääntyneet. Samaan aikaan oppilaiden pääsy muiden tukitoimien piiriin (esim. koulupsykologi ja LaNu) on vaikeutunut ja kouluissa on aiempaa huonovointisempia oppilaita. Tuttu kouluryhmä ja tutut aikuiset ovat osa ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä.

Muutokset aiheuttavat lisätarpeita oppilaiden koulunkäynnin ja oppimisen tukeen joka tapauksessa. Muutosprosessi edellyttää suppeimmillaankin sekä oppilaiden, henkilökunnan ja perheiden tukea, eikä muutoksen laajuutta kannata kasvattaa omilla päätöksillä vähimmästä tarvittavasta

muutoksesta. Perheitä tulisi kyetä auttamaan oppilaiden tukemisessa muutosprosesseissa.

Yhdenvertaisemmat oppimisympäristöt

Koulun lakkauttaminen koetaan yleisesti negatiivisena ja tunteita herättävänä asiana. Palveluverkkomuutoksilla voi nähdä olevan myös positiivisia vaikutuksia. Ehdotuksessa esitetyt palveluverkkomuutokset parantaisivat ylivieskalaisten perusopetuksen oppilaiden oikeutta saada opetusta yhdenvertaisissa ja laadukkaissa oppimisympäristöissä. Suuremmassa kouluyksikössä myös sosiaalinen verkosto on laajempi, ja voi täten tarjota oppilaille uusia kaverisuhteita. Edelleen suurempi kouluyhteisö voi tarjota myös monipuolisempia tapoja opetuksen järjestämiseen esimerkiksi yhteisopettajuuden osalta. Näillä tekijöillä on laadullisesti arvioituna positiivinen vaikutus.

Yhtenäiskoulun toimintamallista on saatu muutaman vuoden ajalta hyviä kokemuksia. Perusopetuksen koulupolun katkeamattomuus ilman koulun vaihtumista alakoulun ja yläkoulun välillä mm. ehkäisee ennalta koulupudokkuutta.

Kohtuulliset ryhmäkoot

Palveluverkkoon kohdistuvia päätöksiä tehtäessä on tärkeää ottaa huomioon, ettei muutoksen seurauksena aiheudu erityisten suurien opetusryhmäkokoja, vaan opetusryhmien koon tulisi olla arviolta +/-20 oppilasta/opetusryhmä. Ryhmäkokojen tasapäistäminen on myös yhdenvertaisuuskysymys.

Oppilasmäärän vähentyessä ei ole välittömästi nähtävissä, että erityisopetuksen tarpeet vähenevät. Erityisopetuksen, myös pienryhmämuotoisen, resurssit ja toimintaedellytykset on tärkeää turvata palveluverkkomuutosten yhteydessä. Muutokset voivat aiheuttaa oppilaiden lisätuen tarpeita, jotka näkyvät erityisopetuksessa.

Toimeenpanon aikataulu - tilojen tosiasiallinen riittävyys

FCG:n esittämässä toimenpideohjelmassa toimeenpano alkaisi 1.8.2025 Niemelän koulun lakkauttamisella ja oppilaiden ohjaamisella Rannan ja Taanilan kouluihin.

Aikataulu vaikuttaa erityisen haastavalta Rannan ja Taanilan vastaanottokapasiteetin näkökulmasta. Oppilaspaikat vastaanottavilla kouluilla eivät näytä esitetyllä aikataululla riittävän. Lisäksi on tunnistettava molempien vastaanottavien koulujen vetovoima muuttoliikkeen kannalta.

Toimeenpanon aikataulua suunniteltaessa on tunnistettava, että Taanilan koulun vaikutusalueelle on käynnistymässä Ylivieskan Vuokra-Asunnot Oy:n rivitalojen rakentamishanke, joka tulee tuottamaan perheasuntoja koulun läheisyyteen. Myös Salmiperän alueen kaavoitetut tontit ja Sipilän muuttaminen mahdollisesti lasten suojeluyksiköksi aiheuttavat oppilaspainetta lähivuosina Taanilan ja Rannan kouluille, ja pienentävät tältä osin koulujen mahdollisuutta ottaa vastaan lakkautettavan koulun oppilaita.

Ennusteiden mukaan realistisempi aikataulu palveluverkon sopeuttamistoimenpiteiden aloittamiselle on 1.8.2027. Tämä aikataulu antaisi myös kaupunkilaisille aikaa sopeutua tiedossa olevaan muutokseen.

Kokonaisprosessin hallittavuus

Yleisesti koulun lakkauttaminen koetaan lähtökohtaisesti negatiivisena asiana, vaikka sen johdosta saavutettaisiinkin positiivisia tuloksia mm. parantuneeseen oppimisympäristöön, tarkoituksenmukaisten ryhmäkokojen, laajemman sosiaalisen verkoston, opetusjärjestelyiden ja talouden tehostumisen osalta.

Ylivieskan kaupungin perusopetuksen palveluverkon sopeuttamistoimista päätettäessä on erityisen tärkeää, että sopeuttamistoimet toteutetaan mahdollisimman hallitusti ja rajatusti. Ajatus siitä, että oppilaaksiotto uusitaan palveluverkkomuutosten johdosta koskemaan tarpeettomasti suurta joukkoa oppilaita, ei vaikuta kontrolloidulta ja hallittavalta muutosprosessilta.

FCG:n tekemässä palveluverkkoselvityksessä on lähtökohtana ollut, että kokonaisprosessi säilyisi mahdollisimman hyvin

hallittuna, eivätkä muutokset koskisi tarpeettoman suurta kohdejoukkoa, esimerkiksi useita oppilaiden koulujen vaihdoksia lakkauttamisista johtuen tai oppilaiden koulujen vaihtoja vastaanottavan koulun kapasiteetin lisäämiseksi.

Tuki muutosprosessissa

Kaupungin tulee valmistautua järjestämään tukea oppilaille ja koulujen henkilöstölle mahdollisissa muutoksissa toimintakyvyn ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Toimeenpanosuunnitelma

Kaupungin tulee varata sivistyspalveluille riittävät aika- ja henkilöresurssit muutoksista aiheutuvien toimenpiteiden suunnittelulle ja toimeenpanolle.

Toimeenpanosuunnitelman yhteydessä tulee suorittaa laaja vaikutusten arviointi. Mm. lapsi- ja pedagogiset vaikutukset, henkilöstövaikutukset, kyyditysten järjestäminen, ympäristö- ja talousvaikutukset.